

Б.М. Завойко, Н.П. Лещій

Технічна механіка рідин і газів: основні теоретичні положення та задачі

Навчальний посібник для студентів
інженерно-технічних спеціальностей

За науковою редакцією кандидата технічних наук, доцента В.М.Жука

Видавництво ПП "Магнолія 2006"
Львів 2025

УДК 532 3
3-13

Гриф надано Міністерством освіти і науки України

Науковий редактор :

В.М. Жук канд. техн. наук, доц. завідувач кафедри гідравліки і сантехніки
Національного університету “Львівська політехніка”

Рецензенти:

В.І. Мандрус канд. техн. наук, доц. кафедри пожежної профілактики
Львівського інституту пожежної безпеки

С.С. Жуковський канд. техн. наук, доц. кафедри теплогазопостачання
Національного університету “Львівська політехніка”

Б.М.Завойко, Н.П.Лещій.

З 3-13 Технічна механіка рідин і газів: основні теоретичні положення та задачі. Навчальний посібник для студентів інженерно-технічних спеціальностей. - Львів: “Магнолія 2006”, 2025. – 120 с.

ISBN 966-8340-11-6 “Магнолія 2006”

У навчальному посібнику викладено в стислій формі теоретичний матеріал, який з достатньою повнотою охоплює основні розділи з курсу “Технічна механіка рідин і газів”. До кожного розділу наводяться задачі, розв’язання яких доповнює студентам знання з даного курсу.

Задачі підібрані з різних літературних джерел, а також розроблені авторами.

Навчальний посібник призначений для студентів інженерно-технічних спеціальностей.

УДК 532

ISBN 966-8340-11-6 “Магнолія 2006”

© Б.М.Завойко, Н.П.Лещій, 2025

© “Магнолія 2006”, 2025

Зміст

<i>Передмова</i>	5
Тема 1. Фізичні властивості рідин і газів	6
1.1. Основні теоретичні положення	6
1.2. Приклади розв'язання задач	8
1.3. Задачі для самостійного розв'язання	9
Тема 2. Стан рівноваги рідин і газів	12
2.1. Основні теоретичні положення	12
2.2. Приклади розв'язання задач	15
2.3. Задачі для самостійного розв'язання	17
Тема 3. Сила тиску рідини на плоскі та криволінійні поверхні	24
3.1. Основні теоретичні положення	24
3.2. Приклади розв'язання задач	28
3.3. Задачі для самостійного розв'язання	30
Тема 4. Закон Архімеда та елементи теорії плавучості й остійності	37
4.1. Основні теоретичні положення	37
4.2. Приклади розв'язання задач	38
4.3. Задачі для самостійного розв'язання	39
Тема 5. Режими руху рідин і газів. Гідравлічні опори	42
5.1. Основні теоретичні положення	42
5.2. Приклади розв'язання задач	46
5.3. Задачі для самостійного розв'язання	49
Тема 6. Рівняння Бернуллі. Гідравлічний розрахунок коротких трубопроводів	55
6.1. Основні теоретичні положення	55
6.2. Приклади розв'язання задач	59
6.3. Задачі для самостійного розв'язання	62
Тема 7. Гідравлічний розрахунок довгих трубопроводів. Гідравлічний удар	74
7.1. Основні теоретичні положення	74
7.2. Приклади розв'язання задач	80
7.3. Задачі для самостійного розв'язання	82

Тема 8. Витікання рідин і газів через отвори й насадки	86
8.1. Основні теоретичні положення	86
8.2. Приклади розв'язання задач	89
8.3. Задачі для самостійного розв'язання	90
Тема 9. Взаємодія потоку з твердими тілами	95
9.1. Основні теоретичні положення	95
9.2. Приклади розв'язання задач	97
9.3. Задачі для самостійного розв'язання	98
Тема 10. Подібність і моделювання гідромеханічних процесів	103
10.1. Основні теоретичні положення	103
10.2. Приклади розв'язання задач	105
10.3. Задачі для самостійного розв'язання	106
<i>Додатки</i>	109
<i>Використана література</i>	119

Передмова

Запропонований “Збірник задач з технічної механіки рідин і газів” є навчальним посібником для студентів інженерно-технічних спеціальностей вищих навчальних закладів.

Основне призначення збірника – дати студентам усіх форм навчання, що вивчають курс “Технічна механіка рідин і газів” або споріднені з ним курси, матеріал, який дозволив би відпрацювати навички застосування теоретичних положень до розв’язування задач технічного характеру і, тим самим, опанувати практику гідромеханічних розрахунків.

Збірник вміщає 230 різноманітних за тематикою і ступенем складності задач, які достатньо повно охоплюють основні розділи вказаного курсу. До кожного розділу збірника даються короткі відомості з теорії, що стосуються даного розділу. Задачі ілюструються малюнками.

Потрібний довідковий матеріал наведений у 15 додатках, поміщених наприкінці збірника.

Запропоновані авторами задачі запозичені з різних джерел, але багато з них є оригінальними.

Збірник може бути використаний також викладачами для підготовки практичних занять стаціонарної форми навчання та при komponуванні контрольних завдань для студентів заочної форми навчання.

Навчальне видання

**Завойко Богдан Михайлович
Лещій Нестор Павлович**

**ЗБІРНИК ЗАДАЧ З ТЕХНІЧНОЇ МЕХАНІКИ
РІДИН І ГАЗІВ**
Навчальний посібник

Формат 60×84/16. Папір офсетний. Гарнітура Таймс Нью Роман.
Друк цифровий.
Умовн. друк. арк. 6,98.

ПП “Магнолія 2006”
м. Львів-53, 79053, Україна, тел.+380503701957
e-mail: magnol06@ukr.net

Свідоцтво про внесення суб’єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції: серія ДК № 2534 від 21.06.2006 року,
видане Державним комітетом
телебачення та радіомовлення України

Надруковано у друкарні видавництва “Магнолія 2006”